

Німці приїхали

Олександр Мінович

Кінець дев'яностих. В наше село приїхали німці, поселилися в різних сім'ях. У нас в гостях німець Дітер. Раніше мої діти їздили в Німеччину з концертною програмою, вони у мене фольклорно-художньо-самодіяльні: танцюють і співають у народному вбранні, часом вояжують у складі самодіяльного колективу по Європі. Коли були в німецьких землях, Дітер і його друзі ними опікувалися. Тепер наша черга проявити вдячність-гостинність.

Разом із Дітером приїхало ще семеро німців – ціла делегація. На вокзал, до Києва, їдемо їх зустрічати з кумом Толіком і його жінкою Оксаною. Вона за головну – всіх гостей знає в обличчя, була разом із нашими дітьми в Німеччині. По дорозі Оксана хвилюється-бідкається:

– І що ми будем з ними робити? Як їх розважати, чим поїти-годувати?

Толік насміхається з жінчиного хвилювання:

– Найшла проблему... Випивки побільше поставимо – й не тре буде ніяких розваг. Коли людина добре вип'є, нашо її розважати, сама шось знайде.

– Ти б помовчав, як нічого не тямиш! Не п'ють вони, сама бачила: чарочку наллють, і сидять біля неї годинами, говорять про щось розумне. І їжа в них не така, як у нас, в наших магазинах такої не купиш.

Біля вагону Оксана попереду нас із кумом. Зі сходинок помагає гостям зійти, поклажу приймає, обіймається. Ми теж задніх не пасемо, беремо приклад із Оксани, поки вона з одним гостем чоломкається, ми двох інших цілуємо-обіймаємо. І якось так виходить, що в наші обійми потрапляють одні молоді й гарні дівчата, які аж пишуть від нашого тісного прийому. Ми з кумом не пищимо, але готові хоч цілий день таку делегацію приймати. Коли німців зібрали до купи й прийшли до автобуса – жодної молоді дівчини з нами. Виявилось, що то всі були не наші, а з іншої делегації. Заклопотана Оксана на нас злим вовком дивиться – все бачила, однак, не мала змоги нас зупинити, процес прийому гостей був безперервний, як тут скандалити? Ми ж із Толіком відійти од прийому не можемо, готові облизуватися наче мій кіт Нявчик, коли горобця спіймає. Довго будем згадувати-прицмокувати, коли жінки не чутимуть: ото ми німців зустрічали, ото – зустрічали!

Щоб розважити Дітера, їдемо на рибалку з Толіком, на його машині. Кум – ще той водій, правил не тримається: проскакує на жовте й червоне, пересікає подвійну розділову полосу, не дотримується зазначеного обмеження швидкості, не накидає ремінь безпеки – затискує його за спиною, аби його пошарпана японська машина "Тойота" не подавала надокучливі сигнали – "не пікала".

Дітер аж підскакує на сидінні авто, апелює до Толіка:

– Хіба так можна? Поліція забере в тебе документи, оштрафує, заборонить їздити! Не можна на червоний!

- Та який то червоний, та він тільки трохи... І хто там побачить, тут немає поліцейських! - відбивається нахабно-насмішкувато кум.

На рибалці Дітер питає, чи є в нас дозвіл ловити рибу. Ми шаліємо:

- Ти шо, камрад, та в нас рушниця в селі не в кожного зареєстрована, а ти про якусь рибу. Наші правила такі: де хоч, з ким хоч, коли хоч, скільки хоч. Ми там, де заманеться, рибалимо, купаємося, палимо багаття, ставим намети, збираємо гриби, ягоди. Перераховуємо гроші одне одному й не звітуємо ні перед ким. Зрозумів? Це тобі не Німеччина - в нас свободна країна, все можна!

- Як ви тут живете? - не може втямити Дітер. Він і не здогадується, що тисячу разів буде повторювати цю фразу, починаючи вже з того часу, коли закінчимо рибалити. Бо рибалка в нас пішла: й на вудки тягали, й на спінінги, й у "телевізор" добре зайшло - у велике відро не помістилося.

- Хіба стільки можна? Що немає заборони на кількість? - знову дивується наш гість.
- У нас, в Німеччині, чітко встановлено: не більше двох кілограм. Якби я стільки, як ви зловив, і додому приніс, одразу б поліція приїхала, сусіди повідомили б, прийшлося б заплатити таку суму - більше риби не захтів би бачити!

- Ха! Шо я тобі кажу: в нас свободна країна!

- Обріжуть вам цю свободу, світ так не живе.

- Хто посміє, хто наважиться?

- Знайдуться... є такі сили.

Оксана організувала гостям пишну вечерю, в клубі, зі знатними нашими односельцями. Нехай німців живих побачать, позаздрять Оксані, в якій вона компанії тепер третяся-тусується. Деся по великому блату дістала сирокопченої ковбаси й твердого сиру. Наших попередила: щоб до цих дефіцитних наїдків і руки не простягали, це для німців приготовлено. Нам: вареники з картоплею, голубці й капусту смажену. І горілку: не "казьонку" з закрутками, а свою домашню. Із закрутками - німцям.

Терпим, хоча хочеться, як завжди, забороненого. Що поробиш - німці приїхали.

На нашу втіху, гості Оксану здивували: до ковбаси й сиру не торкнулися. Ми Оксанці так і сказали: так тобі й треба, то за те, що нам пошкодувала! А голубці й вареники в німців пішли, немов морозиво дітям. Їли й хвалили. Все: гут-гут-гут!

Біля нас із Толіком - чоловік статечний, може якийсь начальник, чи культурний багатій. Поїв трохи, з чарки надпив, ніж із виделкою на тарілці перехрестив - показує, що наївся. Сидить, скучним поглядом на всіх позирає. Оксана очі на ньому ломить, не знає, що з ним тепер робити. Я малограмотною-шкільною-університетською запитую: хто він за професією? Каже: шахтар. Згодом виявилось, що хазяїн невеликої соляної шахти.

Сільські запрошені по залу з німцями розбрілися, пробують на мигах спільну мову знайти, згадують щось почуте з фільмів. Спочатку важко дається, а згодом випите допомагає - настає, хоч і не повне, та все-таки - взаєморозуміння.

Наш шахтар теж піднявся з-за столу. Вирішив походити-послухати-роздивитися. Толік намовляє наших хлопців, аби час від часу пропонували статечному німцю випити:

може, дорогий пан-гер, вам пива, чи вина, чи домашнього шнапсу-горілки? Ви таку ніколи в житті не пили, на горіхах зелених настояна, пропустите – більше шансу не буде. Запрошена вчителька німецької перекладає. Шахтар під таким тиском поступається-здається – пробує на горіхах. Пішла... Перша з витребеньками, як годиться в гостях, а згодом – легше. Ї друга пішла, й третя, за ними пиво й вино, потім із чужої тарілки чужою виделкою вареники на закуску.

– Ха! – сказав Толік, – всі ми люди, а ти Оксанка журилася!

– П'янчуга нещасний, тобі тільки дай людей споїти!

– Хто їх силою поїв? Якби не схотіли, губ не вмочили!

– Вони ж вдома не п'ють, що я не бачила?

– Та то ж вдома, а це в нас, друге діло, їх наша свобода надихає!

На другий день, після перепою голова болить: і наша, і німецька, природа в цьому випадку національної різниці бачити не хоче. Пив-гуляв-веселився – заплати здоров'ям, аби встановлену рівновагу підтримати, аби не було одне щастя-веселість, мов у раю, на землі все-таки живемо, де все збалансовано. За бідом – радість, за зимою – літо, за доброю випивкою – недобре похмілля.

Для хоч якогось полегшення-оздоровлення нашим – розсолу подавай, а німець його бачите не може, ще більше мутить від такого, аспірину просить, антипохмеліну нам невідомого. З аспірином ніби трохи відійшов, став кави просити. Де б її взяти ще б сказав, то ж тобі не Німеччина. Але пробіглись селом – знайшли, завідуючий магазином не поспушився. В жерстяній баночці, пахуча, розчинна – львівська "Галка". Пан-гер відкрив, понюхав, і замість: щиро-красно дякую, сказав: "пхе!". Що принесли? Показав, що таку не п'є – мелену треба, натуральну, яку заварюють у турці-чашці, а не ложкою в стакані розмішують. Тоді йому точно полегшає. Біда! Тут розчинну ледь знайшли, а треба якусь натуральну в небаченій турці. Оксана в Київ подзвонила, в родички замовила, лише після обіду привезли, замість турки тихцем, німцю не кажучи, в каструльці алюмінієвій заварили. Подавати боялися, аби ж догодити, не осрамитися. На превелику радість кава гостю зайшла, навіть сказав, що смачна. Господарі підскакували від задоволення, а німець попросив чайну ложечку. Взяв її обережно-манірно в два пальці й вигріб-вкинув до рота кавову гущу! Навколо очі повипадали, кліпати перестали, мабуть і внукам будуть розповідати, як багатий німець гущу куштував. Потрапив пан-гер в історію села на сто років.

– Треба гостей на екскурсію повезти, столицю нашу показати! – закомандувала Толікова жінка. – Транспорт я знайшла, вже домовилась, ваше діло тільки поряд ходити, підказати щось, а там перекладач підійде. Тільки пам'ятайте: німці люди економні, лишніх витрат не люблять.

Ми згадали про розповідь Оксани, як вона в Німеччині борщ варила, хтіла господарів здивувати й порадувати. Довго скуплялась-готувалась, зарання розрекламувала страву: така вона й така, якої ви ніколи не пробували, смачнішого в світі не буває, ні з чим зрівняти не можна. Зацікавила... Німці вже дочекалися не можуть, аби покуштувати. Оксана ж борщ довго готує, аби добре вварився, як потрібно

дійшов. Німці ждуть... Час біжить... Оксана варить і варить, ніби хоче й каструлю зварити. Хазяїн чогось кілька разів заклопотано виходить на вулицю – лічильник газовий перевіряє. Врешті-решт дочекалися борщу. Їли-хвалили, проте, якось скромно, не так, як хотілося, не так, як борщ того заслуговує. Нарешті господар не витримує й заявляє Оксані:

- Борщ твій може й добрий, але газу ти спалила стільки, що нам на цілий тиждень хватило б!

Толік довго регоче з Оксаниної розповіді: "Ото не треба нічого з себе корчити, вдавати повариху із китайського ресторану, скромнішою будь, і менше газу німцям витрачай! Це тобі не вдома!".

Нам не борщ готувати – гостей на екскурсію везти. Не переймаємось, звозим-доставим, покажем-підкажем, все-таки трошки по-німецьки петраєм. Поїхали.

Біля Червоного університету зупинилися-припаркувалися. Далі Хрещатиком, Володимирською гіркою, Андріївським узвозом, Подолом, Дніпровськими пейзажами – аби ніг хватило. Перед екскурсією, після годинної поїздки від дому, потрібно гостям туалет запропонувати. Пропонуємо-кажемо: ось тут поряд у скверику, відразу за тим місцем, де заядлих шахістів побачите, справа безкоштовний туалет, але він дуже нечистий, не рекомендуємо, а ще за сто метрів, у підземному переході, чистий туалет, але платний. Ощадливі німці вирішили – в безкоштовний. Вискакували звідти, немов їх скажені собаки покусали. З претензіями до нас: чого ж ви такі-сякі не сказали, не пояснили зарання, що таке – ваш нечистий. Хіба ж в таке можна людей пускати? Наше виправдання: ми ж вам казали-попереджували, ви слухати не хотіли! Ледь втихомирилися. Нам хоч провалися, краще б вже самі заплатили за кращий. Хочеться розповісти гостям, що зовсім недавно, за советів, ніяких чистих ніхто не бачив і не чув, та й нечистого ще потрібно було знайти. Однак подумали, що й побаченого сьогодні німцям досить, не варто прибавати їх недавньою нашою історією й ще більше срамити нас, недавніх совків.

Компенсували гарною екскурсією й недорогим рестораном із смачною їжею. Німці попросили касовий чек на пам'ять, як сувенір, аби показати-здивувати вдома, наскільки дешевою може бути наша кухня.

По приїзду додому засіявся дощ, неасфальтовану дорогу до Толікового будинку розвезло, без чобіт не пройдеш, а сьогодні якраз кумова черга гостей вечерею пригощати. Толік напихає німців у свою машину й жене на всій швидкості калюжами, аби не застрягти. Автомобіль кидає з боку в бік, він ковзає-буксує в розкислій глинистій землі, заляпується так, що вікон стає не видно й ледь пробивається до кумового подвір'я. Там стає прямо в розкритому заздальгидь гаражі. Я дивуюся:

- Чого ти аж в самісінький гараж заперся, гостей лякаєш?! Міг би трошки раніше зупинитися.

- Все продумано, – хитрувато всміхається Толік. – Так німці взуття своє не вимажуть, а тож вони в наших хатах не розбуваються, своїх правил тримаються, нанесуть мені грязюки, потім Оксана ще підлогу мити заставить.

Батьки Дітера – вихідці із колишнього СРСР, під час Другої світової радянська влада примусово виселила їх у Казахстан. Коли Радянський Союз став валитися, казахським німцям дозволили виїхати до Німеччини. Дітер розуміє нашу мову, з ним легко спілкуватися. Проте багато нашого для Дітера є неясним-недосяжним. Я не встигаю відповідати на його питання-здивування, не знаю, як пояснити різні наші правила-устой-звички. Приходиться інколи відбиватися жартами й іронічними видумками, аби відстав, але краще всього німцю дає пояснення на всі питання Толік. У мене від цих пояснень ледь живіт не лопає.

– Чого в Києві так багато дорожчих автомобілів, адже вважається, що ви бідна країна, на кредитах живете? – цікавиться Дітер.

Толік, мабуть, побоюється нашкодити нашій країні, ще перестануть нас кредитувати, якщо німецький гість опублікує в своїй газеті, в якій пише час від часу статті, справжню відповідь. Не казати ж йому про те, що крім багатіїв-олігархів, є в нас велика юрба хабарників: прокурорів-суддів-міліціантів-чиновників-начальників, які гребуть гроші лопатами. Тому меле, що в голову лізе:

– Це не наші авто, то компанії-автовиробники присилають, аби на наших вибоїстих дорогах проходили випробування.

– Чого в столиці вашій так багато сміття на вулицях?

– Та в нас чисто, то ти невдало потрапив на такий день, вчора свято було, гулянка, ну наче ваш Октобер-фест.

– А так-так, зрозуміло, в нас теж після гулянок повно сміття.

Дітер не може второпати, як Толік може працювати по-чорному, не реєструючись. Кум тримає майстерню, де виготовляє, а згодом продає столярні вироби, має найманого помічника, якому платить неофіційну зарплату. Толік заявив-оправдався перед Дітером: в нас так всі роблять, нашо ці лишні заморочки з податками.

Для німця це щось фантастичне. Він не може усвідомити, як при такому підході може функціонувати наша держава.

Не розуміє, чому в нас ставлять хрести й пам'ятники обабіч доріг, коли для цього є кладовища:

– Вони ж тут біля дороги не поховані, нащо тут ставити пам'ятники?.. Що, їх двічі хоронять?.. Ніколи й ніде в світі такого не бачив! Якось чудасія!

Дітер не розуміє, чому наші жінки ходять постійно на високих підборах-шпильках, щодня вдягаються на роботу, наче на вечірній прийом. Коли німець вгледів сусіда, який ішов зранку на роботу в костюмі, в напрасованих "стрілочкою" штанях, то спитав:

– Він що у вас – мер?.. У нас тільки велике начальство в таких костюмах ходить.

– Який мер?.. Простий бухгалтер на малому підприємстві.

Наш гість дивується, як ми легко даємо хабарі на митниці, чи міліціантам-даїшникам.

Найбільше його дратує наше нехтування часом:

– Ви ж призначали зустріч на шосту, а зараз скільки?.. Вже двадцять хвилин пройшло, ми ж запізнимось!

- Не переймайся, в нас так заведено, це ми поправку на вітер беремо.
- Який вітер, який вітер, немає ніякого вітру!
- Та є! Він у наших головах, що хочем, те й робим!
- Це неправильно!
- Для вас може й неправильно, а нам якраз!

Не розуміє нас Дітер, що з нього візьмеш? Німець! І більше нічого не скажеш.

Толік чомусь не злюбив німецьке авто - "БМВ", йому краще "Мерса" подавай. Що там у Толіковій голові засіло, уявити не можливо. Як можна перти на таку класну машину, як "БМВ", я зовсім не второпаю. Нібито колись мій кум із приятелем на цьому німецькому автомобілі надовго застряли в Польщі, коли за товаром для базарного продажу їздили. Машина поламалась, довго не могли її відремонтувати, якоїсь запчастини не було. Напевно, тому Толік і старається, де може на "БМВ" бочку котити.

Хто б міг подумати, що машина за це відплатить?

Через років десять дочка Оксани й Толіка - Ірена, яка мешкала з дітьми в Німеччині, приїхала в гості до батьків на трохи потриманому "БМВ". Пройшов тиждень, настало день народження в Оксани. Народу набилося в хату - наче в клубі на танцях. Згодом порахували - двадцять три людини. Поважають в селі іменинницю. Два дні гуляли, з'їли-випили, майже на місяць для доброї сім'ї хватило б. Після святкування - Ірені назад в Німеччину. Сину Максу в школу потрібно. Тільки зібралися від'їжджати - пульт-ключ від машини кудись подівся. Пробували шукати - не знаходиться. Ще раз спробували, потім ще раз, і ще багато разів - немов у повітрі розчинився. Немає, і все тут. Кожну шпаринку, кожну одежину, кожний куток обшукали - немає. Пульт лежав на полиці відкритої шафи, поряд вішалки для одягу, гості там свій верхній одяг залишали, може ключа хтось скинув ненароком, може в кишеню до когось випадково потрапив. Всіх гостей перепитали, всіх попросили в себе в одязі-взутті-сумках подивитися, згадати: може бачили, може ненароком взяли, може хтось пожартував. Нічого. Нічогісінько. Ірена каже, що запасний ключ є, але він у салоні замкненої машини, а вона не відкривається, що тільки не робили, як не пробували. Металеву лінійку в дверцята вставляли, двері шарпали за різними комбінаціями, телефонували-радилися з різними знавцями, в інтернеті шукали інструкцій - не виходить нічого, хоч гопки скачи. Потрібно ж не скакати, а додому Оксаниній і Толіковій дочці їхати.

А час іде... Другий день пішов, як ключ зник. Ірена й сім'я її батьків на оголених нервах. Ходять злі й заклопотані-стурбовані - їсти не сідають. Серед гостей троє юристів, взялися професійні навички показувати. З усіма гостями щось схоже на допит провели. Жодного підозрюваного. Нарешті запідозрили малого Макса, він був на всіх образився, коли за столом над ним підтрюнували, що зі спортом не товаришує, постійно в телефон втупляється, від ігор не може відірватися, а ще дуже не хоче назад до Німеччини, в діда й баби йому сподобалося. Як тільки не бралися за Макса, як не погрожували, яких тільки обіцянок не давали - не признається, каже що ключа й в очі не бачив. Толік вирішив зіграти по-крупному - запропонував запідозреному онуку сто баксів, якщо знайде випадково клятий пульт. Не важливо, як і де буде шукати, хто йому

помагатиме, головне, аби приніс. Принесе-віддасть – отримає гроші. Макс пропозиція сподобалася, відкинув телефон, став сам хату верх дном перевертати, так енергійно взявся за пошуки, що сумніви відпали: не він. А час іде.

Комусь вдалося зв'язатися по телефону з таким знавцем-спеціалістом по відкриванню машин – всякі сумніви відпали: зараз відкриється. Передні праві двері потрібно потягнути на себе один раз, задні теж по разу, потім передні водійські двічі, витримати паузу на сім секунд, і знову смикнути за водійські – має відкритися. А дзуськи! Не хоче "Бімер" слухатися нікого.

Толік приводить місцевих "шарамиг". Ці будь-яку машину відкриють, не вперше. "Шарамиги" діють впевнено: руками відтягують передні дверці автомобіля, аби з'явилась маленька шпарина, у неї всовують міцний тонкий ремінь, натягують його щосили – шпарина сильно збільшується, тепер до неї вставляють сталевий товстий дріт, ним натискають на внутрішні важелі дверей, на спеціальну кнопку відкриття дверей. Дзуськи! Тільки "шарамиги" в авторитеті втратили.

Зв'язалися по телефону зі столичним фірмовим сервісним центром. Везіть, – кажуть. Евакуатором. Ми ключ підберемо, відкриємо, але не раніше, як за три дні, маємо узгодити з головним офісом, новий ключ адаптувати, аби автомобіль його приймав. І суму називають пристойну. А ще ж і за евакуатор платити. Ірена згодилася б, але ж час – три дні ніяк не влаштовує.

Нарешті знаходимо справжніх спеціалістів. Ці приїжджають із Києва з великою валізою, набитою інструментом-відмичками. Вставляють по черзі відмички в замок, прокручують раз чи два. Клац! Відкрилося! Ху-у-у!

Толік платить справжнім спеціалістам двісті баксів, тисне щасливо їхні руки. Хлопці збирають свої інструменти, дякують за гроші й впевнено роблять заяву: "Як тільки від'їдемо, міне година-друга, ключ знайдеться! Обов'язково! Виключень не буває, у нас практика!". Ірена махає на те рукою: "Та ну вас, знайшлися провідці!".

Минає рівно година. Ключ знаходиться!.. Думаєте де був?.. Хто зможе вгадати?.. Не старайтеся даремно...

Пульт-ключ знайшла дівчина-гостя, коли наділа свою куртку з капюшоном, раніше вона її не раз обшукала. Тепер вийшла на вулицю, а там дощ накрапає, тільки капюшон на голову, звідти ключ під ноги. Хто б міг таке передбачити? Мабуть, ключ випадково скинули з полицки шафи прямо в капюшон, як брали з шафи свої речі.

За якусь хвилину до Толіка прибігає винахідливий-підприємливий Макс. Показує взятий у матері ключ: "Діду, гроші обіцяні – давай!". Толік ледь не падає від нахабства внука: "Але ж то не ти його знайшов!". Макс своє знає: "Про те, хто саме знайде, мови не було, ти казав: принесеш – заплачу! Я – приніс, давай гроші!".

Після цієї катавасії Толік із сарказмом промовляє:

– Шо там про тих німців говорити, які нас не розуміють, ти подивись-но тільки, шо з нами їхня машина виробляла!